

22. Максимова, С. Н. Преподавание древних языков в русской классической гимназии XIX – начала XX века / С. Н. Максимова. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 2005. – 301 с.

23. Ермоленко, В. А. 400 имен : жизнеописания видных деятелей истории и культуры Гродненщины (с древнейших времен до начала XX века) / В. А. Ермоленко, В. Н. Черепица. – Гродно : Гродненская типография, 2014. – 463 с.

24. Игумен Агафангел (Гагуа) Богословские и лингвокультурологические аспекты духовного образования в России / Агафангел (Гагуа). – М. : Благотворительный Фонд Святителя Николая Чудотворца, 2018. – 240 с.

УДК 908

ДРУЙСКИ ДАБРАВЕШЧАНСКИ МАНАСТЫР: ГІСТОРЫЯ І СУЧАСНАСЦЬ (тэзісы даклада)

А. Ё. ПЛЫГАЎКА

Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы, Мінск, Беларусь

Анотацыя. У артыкуле даследуецца гісторыя з’яўлення і развіцця Благавешчанскага храма аграгарадка Друя Браслаўскага раена. Прыведзены архіўныя дакументы, якія сведчаць аб эканамічным развіцці манастыра. Таксама апісаны сучасны этап адраджэння дадзенага месца.

Ключавыя словы: праслаўе, манастыр, Друя, Дабравешчанскі храм.

Annotation. The article examines the history of the emergence and development of the Annunciation Church in the agricultural town of Druya, Braslav region. Archival documents are presented indicating the economic development of the monastery. The modern stage of the revival of this place is also described.

Key words: Orthodoxy, monastery, Druya, Annunciation Church.

Дазвол на будаўніцтва Царквы Дабравешчанна Багародзіцы ў 1687 годзе дае Гетман ВКЛ Казімір Сапега: “На собственные их средства, построить храм в г. Сапегине и иметь священника, с тем, однако, условием, чтобы они платили в пользу униатских священников “от крещения младенцев 6 грошей польских, от брака 15 грошей и за молитвы при посещении домов прихожан (осенние сборы) по 3 гроша” [1].

Адна з першых узгадак гэтага месца як манастыра таксама звязана з 1687 годам. Манахі друйскага Дабравешчанскага манастыра разам з манахамі дзісенскага Васкрасенскага манастыра ездзілі ў Рыгу для здзяйснення розных патрабаванняў праслаўным купцам. Пасля ім, як і дзісенскім манахам, гэта было забаронена духоўнымі ўладамі, а права здзяйсняць богаслужэнні ў Рызе нададзена толькі манахам Віцебскага і Полацкага манастыроў [1].

У працы “Списки иерархов и настоятелей монастырей Российской церкви” Паўла Строева ў раздзеле “Особые заметки” маецца ўспамін пра настояцеля манастыра пад назваю “Друйского игум. Варфоломей, 1687” [2].

У 1701 годзе у Друе праездам быў Пётр I. Вядома, што імператар не аднойчы падтрымліваў праслаўны манастыр у Друі [2, с. 71].

28 снежня 1702 года Александр Сапега дае дазвол праваслаўным жыхарам пабудаваць храм замест згарэўшага. У 1776 годзе і гэты храм згарае. На яго месцы будуюцца новая царква, якая стаіць да 1832 года.

У фондзе “Минская духовная православная консистория Синода, город Минск Минского уезда Минской губернии” Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі дакументы справы “О приходе и расходе денег Друйского Благовещенского монастыря Виленской губ. за 1795 г.”; “О требовании возврата протоиереем М. Андреевским Библии и Апостола”, “Реестр имущества церкви при монастыре, 1797 г.”, дапамагаюць уявіць тагачасны фінансавы стан манастыра.

“Приход за 1795 год:

- от разных господ офицеров проходящих воинских частей – 24 руб. 4 гривны;
- во время плаванія в Ригу от разных купцов – 12 руб.;
- за год за погребение, венчание, крещение – 30 руб.;
- свечного прихода за год – 10 руб.;
- за умершую мещанку Марии Васильевны на погребение 5 талеров считая на рубли – 6 руб. 6 гривен;
- на Рождество Христово собрано – 2 руб.” [3].

“Расход за 1795 год:

- работникам четверем разным за год – 20 руб.;
- на сани, на наряд коней летнею порою – 6 руб.;
- на шморование колес – 5 руб.;
- на летних трех работников – 3 руб.;
- на горилку монахам и работникам – 8 руб.;
- дров 10 сажень – 8 руб.;
- до трапезы на целый год на рыбу пиво – 5 руб.;
- железа на подковы и зрабить ковалям – 6 руб.” [4, л. 42–52].

Большасць гэтых дакументаў за подпісам ігумена Лаўрэнція (Бухалоўскага). У “Ведомости настоятелей монастырей и монашествующих по епархии за 1798 год” пра яго напісана, што ён “из дисненских мещан, обучен польскому и русскому, пострижен в монахи в 1742 году, от роду 89 лет здоровья очень слабого” [5].

У канцы XVIII стагоддзя манастыр застаўся адзінай праваслаўнай святыняй Браслаўшчыны.

Мы маем уяўленне аб манастыры ў гэты час, так як у “Деле о предоставлении губернскому землемеру Соину сведений о достопримечательностях церквей и монастырей” 1799 года знаходзіцца наступнае апісанне: “...Сей монастырь ...от князя Казимира Сапегі в 1687 году данному тамошними благочестивыми обывателями. В нем церковей две: Благовещенская ветхая. Вторая каменная трехпрестольная, в честь Святого Духа сошествія, с правой стороны Благовещенья, а с левой св. Николая. Сия церковь с 1781 года заложена, но еще не окончена” [6].

У “Формулярных ведомостях настоятелей монастырей и монашествующих за 1801 г.” ужо кажацца пра іерамонаха-будаўніка Іраклія (Знаркевіча): “52 года, из мещан, пострижен в иеромонахи в 1777 году архиепископом Георгием Могилевским, проходил послушание в Дисненском монастыре” [7].

У 1812 годзе манастыром кіруе іераманах-будаўнік Кіпрыян. Яго подпіс стаіць у распісцы аб атрыманні матэрыяльнай дапамогі манастырам у 1813 годзе [8].

Трохі пазней манастыр пачынае прыходзіць у заняпад. У 1818 годзе ў заштатны Друйскі манастыр патрабуецца: адзін будаўнік, два іераманахі, два іерад'яканы, два манахі [9].

У 1823 годзе скончылася будаўніцтва вялікай каменнай царквы, аб чым сведчыць наступны архіўны запіс: “1823 год марта 24 дня Друйскай царквы староста Латышев и четыре братчика, подписавшие книгу собственноручную, вписали в оную приход остатков по смерти начальника иеромонаха Ираклия избранных по особой книге от доброхотных дателей с 1813 по июнь месяц 1822 года: золотом 15 червонцев, серебром 68 талеров и 361 руб. 93 коп. и ассигнациями 3797 руб. 84 коп. Из сего числа употребили в расход в тех же годах на монастырь каменной церкви: золотом 14 червонцев, серебром 68 талеров и 304 руб. 72 коп., ассигнациями 3587 руб. 49 коп.” [10].

У 1825 годзе манастыр быў скасаваны, а царква пераўтворана ў прыхадскую.

На карціне Дзмітрыя Струкава 1864 года бачна царква, якая стаяла на беразе Дзвіны, з абтынкаванымі сценамі, крытая трохсхільным дахам, без апсіды, а побач размяшчалася драўляная званіца з шатровым дахам.

У 1871 годзе да царквы прыбудавалі калакольню і неф, змянілі дах, дабудавалі вялікі купал.

Пад час Вялікай Айчыннай вайны храм не пацярпеў. Але быў зачынены ў 1960-я гады, калі рухнулі купал і дах.

У 1990 годзе храм вярнулі веруючым. З 2013 года пачалося адраджэнне храма валанцерамі і прыхаджанамі: адноўлена званіца, закансерваваны асноўны аб'ём будынку. У 2018 годзе часткова адноўлены брацкі корпус. У 2021 годзе ў асноўным аб'еме Дабравешчанскага храма была адслужана першая пасля аднаўлення літургія пад адчыненым небам.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Сапунов, А. Материалы по истории и географии Дисненского и Вилейского уездов Виленской губернии / А. Сапунов. – Витебск : Губернская Типо-Литография, 1896.

2. Строев, П. Список иерархов и настоятелей монастырей Российской Церкви / П. Строев. – СПб. : Издание археографической комиссии : Типография В. С. Балашева, 1877. – С. 506.

3. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 557. Л. 5.

4. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 557. Л. 5. Обрат.

5. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 557. Л. 5. Обрат.

6. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 1096. Л. 37.

7. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 2740. Л. 6.

8. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 38912. Л. 26, 136.

10. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 4790. Л. 24.

11. Национальный исторический архив Беларуси (НИАРБ). – Ф. 136. Оп. 1. Д. 6239 Л. 3.